

31 maja Światowym Dniem bez Tytoniu 2015

31 maja to dzień, który służy zwróceniu uwagi na konieczność ochrony obecnych i przyszłych pokoleń przed następstwami używania tytoniu.

Na kwestię skutków inhalacji dymu tytoniowego zwraca uwagę Światowa Organizacja Zdrowia, co roku koncentrując się na innym aspekcie tej globalnej epidemii.

Tegorocznym obchodom Światowego Dnia bez Tytoniu przyświeca hasło

„Stop nielegalnemu obrotowi wyrobami tytoniowymi”

Służy ono uwrażliwieniu społeczeństwa na kwestię zdrowotnych, społecznych i ekonomicznych konsekwencji tego zjawiska, które stanowi zagrożenie dla podstawowego celu Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu, jakim jest zmniejszenie konsumpcji wyrobów tytoniowych.

Ramowa Konwencja Światowej Organizacji Zdrowia o Ograniczeniu Użycia Tytoniu nielegalny obrót określa jako „wszelkie praktyki lub postępowanie zabronione przepisami prawa, związane z produkcją, przewozem, odbiorem, posiadaniem, dystrybucją, sprzedażą lub kupnem, łącznie z wszelkimi praktykami lub postępowaniem, których zamiarem jest ułatwienie takiego działania”.

Jednocześnie Strony Konwencji uznają, że „usunięcie wszelkich form nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi, łącznie z przemytem, nielegalną produkcją i podrabianiem, jak również opracowanie i wprowadzenie w życie przepisów prawa krajowego w tym zakresie (...) stanowią istotne elementy działań na rzecz ograniczenia użycia tytoniu”.

Stanowisko takie wynika z faktu, iż **nielegalny handel wyrobami tytoniowymi**

1. Jest problemem gospodarczym.

Roczne straty finansowe dla budżetu Unii Europejskiej i jej państw członkowskich z tytułu niepobranych należności podatkowych Biuro OLAF Komisji Europejskiej (Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych) szacuje na co najmniej 10 mld euro, natomiast Europol (Europejski Urząd Policji) ocenia na 12,5 mld euro. Ministerstwo Finansów i Służba Celna w „Strategicznym Planie Kontroli na 2014 r.” straty krajowego budżetu z tytułu niepobranej akcyzy na papierosy szacowały na poziomie 2,7 mld zł, zaś w przypadku tytoniu do palenia, cygar i cygaretek – na 1,9 mld zł (łącznie 4,6 mld zł).

Dodatkowo wprowadzanie na rynek tytoniu bez akcyzy generuje straty finansowe przedsiębiorców spowodowane nieuczciwą konkurencją i spadkiem sprzedaży wyrobów legalnych .

2. Stanowi zagrożenie dla zdrowia obywateli.

Palenie tytoniu należy do najważniejszych czynników zwiększających ryzyko nowotworów oraz chorób układu krążenia i układu oddechowego. Jeżeli dodamy do tego konsumpcję wyrobów gorszej jakości niewiadomego pochodzenia, zagrożenie staje się jeszcze większe. Nielegalny obrót wyrobami tytoniowymi szkodzi także politycznym inicjatywom ukierunkowanym na ograniczenie konsumpcji wyrobów tytoniowych (w szczególności wśród grup szczególnie podatnych, takich jak młodzież i osoby o niskich dochodach). Jak pokazują badania, odsetek dorosłych osób palących w Polsce nie ulega istotnym zmianom, pomimo spadku popytu na legalne wyroby tytoniowe, za co odpowiedzialna jest szara strefa.

3. Jest zagrożeniem dla prawa i porządku publicznego.

Nielegalny handel wyrobami tytoniowymi jest działalnością niskiego ryzyka, która przynosi wysokie zyski i w związku z tym jest szczególnie atrakcyjna dla zorganizowanych grup przestępczych, co sprzyja wzmocnieniu już istniejących i powstawaniu nowych szajek, oddziałujących w negatywny sposób na różne obszary funkcjonowania państwa i stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego. Poza tym produkcja, handel i konsumpcja wyrobów tytoniowych jest regulowana przez polskie i unijne prawo zgodnie z potrzebami ochrony zdrowia, a wyroby tytoniowe z nieoficjalnego źródła nie są produkowane zgodnie z wymogami

prawodawstwa tytoniowego.

Niezgodny z przepisami handel wyrobami tytoniowymi nie ogranicza się tylko do UE, ale jest problemem ogólnosiwiatowym. Szacuje się, że 12% globalnego handlu papierosami wynika z nielegalnego obrotu. Głównymi państwami, z których przemycane są wyroby tytoniowe są Chiny, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Wietnam, Malezja, Federacja Rosyjska, Singapur, Białoruś i Ukraina. Motorem napędowym przemytu są różnice cen w krajach zakupu i sprzedaży oraz łatwy dostęp do przemycanych wyrobów.

Polska ze względu na swoje położenie geograficzne jest zarówno krajem docelowym, krajem pochodzenia nielegalnych wyrobów tytoniowych, jak też krajem tranzytowym dla nielegalnych papierosów przeznaczonych na rynki zachodniej UE. Wielkość szarej strefy wyrobów tytoniowych trzy lata temu szacowana była na ok. 13% całego rynku, obecnie jest to ok. 25%, a w województwach wschodnich nawet 50% całości sprzedaży.

Z uwagi na systematyczny wzrost niezgodnego z prawem handlu wyrobami tytoniowymi, niezbędne jest podjęcie działań prewencyjnych, służących przede wszystkim ograniczeniu przemytu papierosów i szlaków tranzytowych na obszarze Polski oraz nielegalnej produkcji wyrobów tytoniowych w kraju, realizowane przede wszystkim przez Służbę Celną, Straż Graniczną, Policję i organy kontroli skarbowej.

Wspierając wysiłki służb mundurowych w tym zakresie, Państwowa Inspekcja Sanitarna jako instytucja stojąca na straży zdrowia publicznego, włącza się w realizację polityki ograniczenia konsumpcji wyrobów tytoniowych pochodzących z nielegalnych źródeł poprzez prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, służących uświadamianiu skutków zdrowotnych inhalacji dymu tytoniowego.